

Judikát NS 21 Cdo 550/2014

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	02/19/2015
Spisová značka:	21 Cdo 550/2014
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.550.2014.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Výpověď z pracovního poměru
Dotčené předpisy:	§ 50 odst. 4, § 52 písm. f) předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2012 § 3 odst. 1 písm. c) předpisu č. 563/2004Sb. ve znění do 31.08.2012 § 2 odst. 1 písm. c) předpisu č. 561/2004Sb.
Kategorie rozhodnutí:	C

21 Cdo 550/2014

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Mojmíra Putny a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného v právní věci žalobce Mgr. I. K., zastoupeného Mgr. Markem Konečným, advokátem se sídlem v Praze 5, Petřílkova č. 2583/15, proti žalované Tyršově základní škole a mateřské škole Praha 5 – Jinonice, U Tyršovy školy 1/430, příspěvkové organizaci se sídlem v Praze 5 – Jinonice, U Tyršovy školy č. 1/430, IČO 70107661, zastoupené JUDr. Tomášem Sokolem, advokátem se sídlem v Praze 2, Sokolská č. 1788/60, o neplatnost výpovědi z pracovního poměru, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 16 C 229/2012, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. listopadu 2013, č. j. 62 Co 425/2013-89, takto:

Rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. června 2013, č. j. 16 C 229/2012-58, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Dopisem ze dne 18. 6. 2012 žalovaná sdělila žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. f) zákoníku práce. Důvod k tomuto opatření spatřovala v tom, že žalobce ztratil bezúhonnost dle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pedagogických pracovnících.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že výpověď z pracovního poměru žalobce provedená dopisem žalované ze dne 18. 6. 2012 je neplatná. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že u žalované pracoval jako učitel a ředitel základní školy, že důvod výpovědi – ztráta jeho bezúhonnosti – nebyl v písemné výpovědi skutkově specifikován a že pro podání výpovědi nejsou žádné důvody, neboť zákon o pedagogických pracovnících zcela jasně stanoví, že ke ztrátě bezúhonnosti může dojít pouze v případě, kdy je dotyčná osoba pravomocně odsouzena, a to žalobce v žádném případě nebyl. Jiným způsobem nelze na bezúhonnost pohlížet.

Žalovaná uvedla, že žalobce byl před podáním výpovědi z pracovního poměru odvolán z funkce ředitele, že toto odvolání obsahovalo dostatečný skutkový popis důvodu, proč k odvolání došlo, bylo totiž zveřejněno a vyšlo najevo, že žalobce se účastnil na natáčení krajně nevhodných videozáznamů, které lze označit za erotické se sado-masochistickou tematikou. Tyto videomateriály jsou přístupné na internetu a žalobce svoji účast a roli přiznal. Pojem bezúhonnosti vztahující se k předpokladům výkonu pedagogické činnosti považuje žalovaná za obsahově širší, chování a jednání učitele nemůže snižovat důstojnost učitelského povolání, mravní postavení učitele a jeho vlastní autoritu i autoritu školy, ve které vyučuje.

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 27. 6. 2013, č. j. 16 C 229/2012-58, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 16.000,- Kč k rukám „právního zástupce žalobce“ Mgr. Marka Konečného. Z provedeného dokazování zjistil, že žalobce byl u žalované zaměstnán na základě pracovní smlouvy ode dne 1. 11. 2006 ve funkci učitele a ředitele základní školy, že dne 12. 6. 2012 byl žalobce odvolán z funkce ředitele s odůvodněním, že byl identifikován na několika fotografiích a video sekvencích s erotickou tematikou, volně přístupných na internetových serverech (žalobce sám potvrdil, že se na fotografiích poznává), a že dne 18. 6. 2012 obdržel žalobce výpověď z pracovního poměru

podle ustanovení § 52 písm. f) zákoníku práce, jejímž důvodem byla ztráta bezúhonnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pedagogických pracovnících. Dovodil, že text výpovědi je formulován stručně, bez jakýchkoli konkrétních skutečností a omezuje se pouze na odkaz na právní předpis, a že „již v nedostatečném skutkovém vymezení lze spatřovat nesplnění potřebných náležitostí výpovědi podle § 50 odst. 4 zákoníku práce“. „I pokud by však bylo možno výpověď považovat za dostatečně skutkově vymezenou, pak není tato výpověď platná, neboť v řízení nebylo prokázáno, že by žalobce pozbyl bezúhonnosti tak, jak vyplývá ze zákona o pedagogických pracovnících. Žalobce nemá žádný záznam v evidenci rejstříku trestů a z pohledu zákona o pedagogických pracovnících se tak jedná o bezúhonnou osobu.“ Soud prvního stupně se nezabýval tvrzením žalované ohledně toho, jakého jednání se žalobce dopustil, neboť toto jednání žalované ve výpovědním důvodu nijak nezmiňovala.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 11. 2013, č. j. 62 Co 425/2013-89, rozsudek soudu prvního stupně ve „výroku I.“ (ve věci samé) potvrdil, ve „výroku II.“ (o nákladech řízení) ho změnil tak, že se žalobci náhrada nákladů řízení nepřiznává, a rozhodl, že žalobci se nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení. Na rozdíl od soudu prvního stupně dovodil, že výpověď z pracovního poměru ze dne 18. 6. 2012 obsahuje náležité vymezení výpovědního důvodu tak, jak vyplývá z ustanovení § 50 odst. 4 zákoníku práce, neboť z uvedeného vymezení je zcela zřejmé, z jakého důvodu byla žalobci výpověď dána, a to i se zřetelem na předchozí odvolání žalobce z funkce ředitele ze dne 12. 6. 2012. Se závěrem soudu prvního stupně o tom, že uplatněný výpovědní důvod podle § 52 písm. f) zákoníku práce není naplněn, však odvolací soud souhlasil. Bezúhonnost je jedním z předpokladů pro výkon činnosti pedagogického zaměstnance a z vymezení tohoto pojmu v § 29a odst. 1 písm. a) bod 1. a 2. zákona o pedagogických pracovnících lze dovodit, že osoby, které nebyly pravomocně odsouzeny za trestný čin spáchaný úmyslně nebo z nedbalosti v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického zaměstnance, se považují za bezúhonné. „Výklad žalované, že pojem bezúhonnost je třeba vykládat v širším slova smyslu, že trestní bezúhonnost je pouze jednou ze složek bezúhonnosti jako předpokladu pro výkon učitelské profese, není správný a nemá v zákoně oporu.“ Uvedl, že žalované lze přisvědčit, že učitel a tím spíše ředitel školy, by měl disponovat takovými morálními vlastnostmi, které skýtají dostatečnou záruku toho, že učitel (ředitel) bude řádně vzdělávat a vychovávat mládež, která mu byla svěřena, „nicméně z textu zákona takovýto předpoklad nelze dovodit“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Nesouhlasila se závěrem odvolacího soudu, podle kterého odvolací soud obsah pojmu bezúhonnost spojuje výlučně s trestní odpovědností. Domnívá se, že obsah pojmu bezúhonnost jako zákonný předpoklad k výkonu profese pedagogického pracovníka se nevyčerpává výlučně trestní bezúhonností, že trestní bezúhonnost je jednou ze složek bezúhonnosti jako předpokladu možnosti vykonávat učitelskou profesi. Je zcela nemyšlitelné, aby učitelskou profesi vykonávala osoba, jejíž mimopracovní aktivity jsou stejného nebo podobného charakteru jako u žalobce, i když se nejedná ani o trestný čin ani o přestupek, takové jednání je zcela v rozporu s požadavky etiky a morálky. V oblasti pedagogiky jde o to, aby učitelé svým chováním, vystupováním a celým způsobem života poskytovali identifikační vzory. Musí platit obecně, že za bezúhonného pedagogického pracovníka nelze považovat někoho, kdo v rámci i svých mimopracovních aktivit se dopouští jednání, které sice není nezákonné, ale je vnímáno z pohledu morálky či obecné slušnosti jako neslušné. Je obtížné představitelné, že by konkrétní osoba byla bezúhonná z pohledu prezentovaného závěru odvolacím soudem a mohla být zaměstnávána v učitelské profesi, a přitom by po večerech vystupovala v různých veřejně známých striptýzových představeních apod. Protože soudy neposuzovaly konkrétní jednání žalobce z výše naznačeného pohledu, žalovaná navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl nebo zamítl, neboť právní závěry odvolacího soudu považuje za správné. Nesouhlasil pouze se závěrem odvolacího soudu ohledně nepřiznání náhrady nákladů řízení úspěšnému žalobci.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. Čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva (výkladu pojmu bezúhonnosti jako předpokladu pro výkon činnosti pedagogického pracovníka podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů), která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), a dospěl k závěru, že dovolání žalované je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že se žalobce domáhá určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru ze dne 18. 6. 2012 – posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb., a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 466/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb. a č. 375/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 6. 2012 (dále jen „zák. práce“), a podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 179/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 189/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 223/2009 Sb., č. 422/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 159/2010 Sb. a č. 420/2011 Sb., tedy podle zákona o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů ve znění účinném do 31. 8. 2012 (dále jen „zák. o pedagogických pracovnících“).

Podle ustanovení § 52 písm. f) první věta před středníkem zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, nesplňuje-li zaměstnanec předpoklady stanovené právními předpisy pro výkon sjednané práce nebo nesplňuje-li bez zavinění zaměstnavatele požadavky pro řádný výkon této práce.

Podle ustanovení § 50 odst. 4 zák. práce dá-li zaměstnavatel zaměstnanci výpověď (§ 52), musí důvod ve výpovědi skutkově vymezit tak, aby jej nebylo možné zaměnit s jiným důvodem, důvod výpovědi nesmí být dodatečně měněn.

Výpovědní důvod [§ 52 písm. f) zák. práce] vychází ze dvou skutečností: jednak z nesplnění předpokladů stanovených pro výkon dosavadní práce,

jednak z nesplnění požadavků na tuto práci kladených. Z toho vyplývá, že náležité uvedení tohoto výpovědního důvodu v písemné výpovědi vyžaduje bližší skutkovou konkretizaci. Je-li důvodem výpovědi podle § 52 písm. f) zák. práce nesplnění předpokladů stanovených pro výkon dosavadní práce, konkretizuje jej mnohdy dostatečně již odkaz na právní předpis, v němž jsou stanoveny předpoklady pro výkon určité práce; u výpovědi dané zaměstnanci pro nesplnění požadavků kladených na dosavadní práci je však nutno konkrétně uvést, které požadavky zaměstnanec neplní a v souvislosti s tím nedosahuje očekávaných pracovních výsledků (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 6. 1968, sp. zn. 6 Cz 229/67, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 39, ročník 1969).

Právními předpisy, které stanoví předpoklady pro výkon sjednané práce, se rozumí především obecně závazné právní předpisy a považují se za ně rovněž pracovní řády (vnitřní předpisy zaměstnavatele). Zatímco předpoklady stanoví právní předpisy, požadavky pro řádný výkon sjednané práce vymezuje sám zaměstnavatel. Požadavky zaměstnavatele nezbytné pro řádný výkon určité práce mohou vyplývat z pracovní smlouvy, organizačního řádu, vnitropodnikové směrnice, popřípadě z pracovních příkazů vedoucího zaměstnance, nebo může jít o požadavky, které jsou pro výkon určité práce všeobecně známé (srov. též Zprávu NS ČSSR, sp. zn. Cpjf 17/77, která byla uveřejněna pod č. 15 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1978).

S odvolacím soudem lze souhlasit, že skutkové vymezení důvodu výpovědi dané žalobci je třeba považovat z pohledu ustanovení § 50 odst. 4 zák. práce za dostatečně určité a srozumitelné (srov. rozsudek býv. Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1967, sp. zn. 6 Cz 193/67, uveřejněný pod č. 34 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1968, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 6. 1968, sp. zn. 6 Cz 229/67, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 39, roč. 1969).

V projednávané věci bylo mimo jiné zjištěno, že žalobce byl v pracovním poměru u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 11. 2006 jako učitel a ředitel základní školy. Dne 12. 6. 2005 byl žalobce z funkce ředitele odvolán z důvodu jeho účasti na tvorbě (natáčení) erotických materiálů se sadomasochistickou tematikou (např. trestání žáků ve škole). Žalobce byl identifikován na několika fotografiích a video-sequencích s erotickou tematikou, volně přístupných na internetových serverech, a sám potvrdil, že se na fotografiích poznává. Dopisem ze dne 18. 6. 2012 sdělila žalovaná žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. f) zák. práce z důvodu ztráty bezúhonnosti podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pedagogických pracovnících.

Žalovaná v dovolání namítá, že obsah pojmu bezúhonnost jako zákonný předpoklad výkonu profese pedagogického pracovníka se nevyčerpává výlučně trestní bezúhonností, že trestní bezúhonnost je jednou ze složek bezúhonnosti jako předpokladu možnosti vykonávat učitelskou profesi a že za bezúhonného pedagogického pracovníka nelze považovat někoho, kdo v rámci i svých mimopracovních aktivit se dopouští jednání, které sice není nezákonné, ale je vnímáno z pohledu morálky či obecné slušnosti jako neslušné.

Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (§ 2 část první věty před středníkem zákona o pedagogických pracovnících).

Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady: a) je plně způsobilý k právním úkonům, b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, c) je bezúhonný, d) je zdravotně způsobilý a e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak (§ 3 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících).

Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje při posuzování předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka (§ 3) fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný úmyslně, nebo za trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka, pokud se na ni podle zákona nehledí, jako by nebyla odsouzena (§ 29a odst. 1 písm. a) zákona o pedagogických pracovnících].

Vzdělávání je založeno na zásadách vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání (§ 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)).

Z obecných zásad zákona o pedagogických pracovnících a školského zákona vyplývá, že pedagogický pracovník vykonává vedle vyučovací činnosti rovněž výchovně vzdělávací činnost, při níž jedná v souladu s pravidly slušnosti a občanského soužití s přihlédnutím k ochraně žáků před riziky poruch jejich zdravého vývoje. Veřejná pověst a společenská prestiž učitele vyžaduje, aby i mimopracovní chování a osobní život učitele byly v souladu s obecně přijatými mravními normami. Chování učitele je vzorem pro žáky a rozvíjí etickou stránku osobnosti žáka. Základem pedagogické činnosti je mluvené slovo a osobní příklad učitele, jeho morální bezúhonnost. Učitel svou práci, chováním a jednáním ovlivňuje morálku žáků (dalších generací), je pro ně morálním vzorem.

Mezi účastníky řízení není sporu o tom (a v zákoně o pedagogických pracovnících je uvedeno), že jedním z předpokladů pro výkon práce pedagogického pracovníka je jeho bezúhonnost. Zákon o pedagogických pracovnících vymezuje [v ustanovení § 29a odst. 1 písm. a)] bezúhonnost pedagogického pracovníka negativně, tedy, kdo se za bezúhonnou osobu nepovažuje (osoba, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný úmyslně, nebo za trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka). Z uvedeného vymezení se však nepodává, kdo je bezúhonnou osobou, jak to vyžaduje ustanovení § 63 odst. 1 písm. c) zákona o pedagogických pracovnících, které je právním základem podané výpovědi z pracovního poměru. S přihlédnutím k obecným zásadám uvedeným v zákoně o pedagogických pracovnících a ve školském zákoně, ze kterých je třeba při výkladu bezúhonnosti pedagogického pracovníka (učitele, ředitele) vycházet, je třeba na předpoklad bezúhonnosti pedagogického pracovníka pohlížet v širším slova smyslu, nejen jako na bezúhonnost trestní, ale také jako na bezúhonnost občanskou a morální, která souvisí s důstojností, autoritou a obecnou slušností. Soudy obou stupňů se však jednáním žalobce z tohoto pohledu nezabývaly, jejich závěr o tom, že výpovědní důvod podle § 52 písm. f) zák. práce není naplněn, proto nemůže obstát.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 5) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 19. února 2015

JUDr. Mojmír Putna

předseda senátu

www.nsoud.cz

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.